Iemand, wiens dagtaak voor een belangrijk deel bestaat in het bijwonen van vergaderingen, en dan vaak vergaderingen van zeer uiteenlopende samenstelling, heeft de gelegenheid stemmingen waar te nemen, opmerkingen te beluisteren en oordeelvellingen te horen uitspreken, waarbij het telkens weer opvalt,hoe lichtvaardig velen oordelen en hoe weinig moeite de meesten zich getroosten om, alvorens met hun mening klaar te zijn, eerst eens een behoorlijk onderzoek in te stellen.
Zo trof het mij op een vergadering van werkgevers wel zeer bijzonder, toen een hunner de stelling poneerde, dat de positie van de arbeiders nog even ellendig was als vroeger.
Ik werd door deze opmerking ook persoonlijk geraakt, waar ik, van mijn een en twintigste jaar af werkzaam in het organisatieleven, in de overtuiging verkeerde tenminste een bescheiden bijdrage te hebben geleverd om in de maatschappelijke toestanden hier te lande verbetering aan te brengen.
Het antwoord, dat ik die werkgever op die vergadering spontaan gaf, zou ik hier iets omstandiger willen herhalen door een aantal belangrijke punten te noemen, ten opzichte waarvan onmiskenbaar in de gehele maatschappelijke structuur en de maatschappelijke verhoudingen in de laatste halve eeuw belangrijke verbeteringen zijn tot stand gekomen. Ten aanzien van bepaalde onderdelen van het maatschappelijk leven kan zelfs worden gesteld, dat er radicale wijzigingen tot stand zijn gekomen.

Bij dit beeld van de in de laatste halve eeuw tot stand gekomen veranderingen moet ik mij wel in hoofdzaak bepalen tot het sociaal-economische in verband met de opzet dezer bijeenkomst en in verband met de omstandigheid, dat Prof.Gielen in een andere sectie de taak heeft de culturele problemen te behandelen-

De mens is gehecht aan het leven. Geboorte en sterfte hebben zijn bijzondere belangstelling.
Welk een winst alleen betekent niet het neerdrukken van de zuigelingensterfte!
Bedroeg de sterfte beneden één jaar per 100 levendgeborenen in Nederland in de periode 1901 - 1905 , het jaar 1952 gaf een percentage van 2,25 te zien, een daling der zuigelingensterfte dus met ruim 80.
Welk een leed wordt de ouders door deze lage zuigelingensterfte niet bespaard!
Naast dit zo gunstige beeld van de teruggang der zuigelingensterfte wijst de statistiek van de gemiddelde levensduur in Nederland op een zeer belangrijke vergroting der leefkansens belangrijk is dit zowel voor de opvoeding en verzorging der kinderen, die bij de vroegere verhoudingen in een veel grotere getalsverhouding als wezen bijzondere voorzieningen vroegen, als voor het genot van een lange levensavond, die aan veel meer mensen ten deel gaat vallen.
Be krachtige bevordering van de volksgezondheid op elk gebied doet hier haar invloed gelden.
Zien wij niet in Nederland een sterke teruggang van de t.b.c.sterfte?
Zien wij reeds niet een teruggang van het aantal t.b.c. gevallen,een verkorting van de verblijfsduur in de sanatoria?
Wordt reeds niet gesproken over de vraag, of het aantal sanatoria langzamerhand niet kan worden verminderd?
Met kracht zijn de kankerbestrijding en de rheuma- bestrijding aangepakt. Speciale medische centra zijn voor de bestrijding dezer ziekten gesticht.
Naast de reeds genoemde sanatoria zijn ziekenhuizen en poliklinieken verschenen.
Het alcoholisme als bedreiging der volksgezondheid is goeddeels van de baan geraakt.
Over de gehele lijn is een verbetering van de volksgezondheid waar te nemen.
De volkshuisvesting!
Met erkenning van de aesthetische en andere bezwaren - speciaal met betrekking tot de ruimteverhoudingen - van de na-oorlogse woningen, moet anderzijds worden geconstateerd, dat in de laatste halve eeuw Nederland op het gebied van de volkshuisvesting een enorme vooruitgang heeft weten te boeken. Laat er nog een niet onbelangrjk program voor krot-opruiming resteren, er is op dit gebied in Nederland zeer veel tot stand gebracht.
Ook de vooruitgang op het gebied van het onderwjs mag hier niet onvermeld blijven.
Voor hoevelen is na het verlaten der lagere school niet de deur geopend naar de nijverheidsscholen, de scholen voor MUTO-onderwijs, middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs, universiteiten en hogescholen?
Ten aanzien van ontwikkeling en ontspanning zijn geheel nieuwe mogelijkheden geopend.
De verandering in de maatschappelijke verhoudingen spreekt echter niet minder sterk, wanneer wij onze aandacht schenken aan de positie van de Nederlandse arbeiders.
In plaats van een werktijd van 72 uur of langer per week, zonder vrije Zaterdagmiddag, is de 48-urige arbeidsweek tot de normale werktijd geworden.
Wat een winstpunt betekent dit alleen niet reeds voor de betrokkenen zelf, maar niet minder voor vrouw en kinderen?
Het arbeidsverbod in fabrieken en werkplaatsen voor personen beneden de 14 jaar is als reactie op de vroegere kinderarbeid nog steeds het vermelden waard, al bestaan ten aanzien van deze materie bepaalde wensen, waarbij ik mij in mijn verder betoog gaarne zal aansluiten.
Niemand zal ontkennen dat, niettegenstaande de sterke ontwaarding van de gulden, toch de inkomenspositie der arbeiders de laatste vijftig jaar belangrijk is verbeterd. Het is slechts een ondergeschikt, maar toch in zijn betekenis niet onbelangrijk facet van deze verbetering, als men denkt aan de afschaffing van het desastreuze stelsel der gedwongen winkelnering, onder de gevolgen waarvan vroeger vele arbeiders zwaar gebukt gingen.
Welk een belangrijke verbetering is op zichzelf niet reeds verkregen in de sfeer van het arbeidersinkomen door de introductie van het kinderbjjslagstelsel,waarbij in elk geval is erkend, dat in de loonvorming niet alleen het prestatie-element, doch ook het behoefte- element heeft mede te spreken.
Welk een belangrijke ontwikkeling en verbetering zijn niet verankerd in het complex van maatregelen, dat wij als sociale zekerheid tegenwoordig aanhouden?
Het jaar 1901 bracht ons de industriële Ongevallenwet, een voorziening in 1919 uitgebreid tot de zeelieden (in de Zee-Ongevallenwet), en in 1922 tot landen tuinbouw.
In 1913 komt de Invaliditeitswet tot stand, die, zij het bescheiden, in uitkeringen voorziet in gevallen van invaliditeit en ouderdom.
He overtuiging, dat hier nog grote leemten bestaan, leidt in 1947 tot de totstandkoming van de Noodwet- Drees, in afwachting van een nieuwe wettelijke regeling der invaliditeits- en ouderdomsverzekering, waarvan echter de problematiek dermate moeilijk is, dat ook nu nog blijkbaar veel studie nodig is om tot een concreet voorstel te komen. In 1930 wordt de Ziektewet in werking gesteld, nadien op belangrijke punten in het belang van de verzekerden verbeterd en uitgebouwd.
Ik noem hier met name de verlenging van de uitkeringsduur van zes en twintig weken tot één jaar en in bepaalde gevallen tot twee jaren.
In aansluiting daaraan vermeld ik de invoering van het Ziekenfondsenbesluit in 1941, waarbij een behoorlijke medische verzorging van de arbeiders wordt verzekerd door verplichtstelling van de deelname in een ziekenfonds.
Het jaar 1939 introduceert de kinderbijslagverzekering, waarbij gebroken wordt met het vroegere systeem om alle arbeiders hetzelfde loon te geven, ongeacht hun gezinslasten.
Tenslotte brengt 1952 de inwerkingtreding van de Wachtgeld- en werkloosheidsverzekering, als sluitstuk op een voor een groot deel onzer Nederlandse bevolking zo belangrijk complex van sociale voorzieningen.

In zekere zin kan men stellen, dat er aldus maatregelen zijn getroffen van de wieg tot aan hot graf, gelukkig echter niet in deze zin, dat op het terrein van deze voorzieningen alleen de Staat, respectievelijk de Overheid, een taak te vervullen heeft. Ten aanzien van de kinderbijslag wijs ik er b.v. op, dat, zij het helaas in een veel te klein aantal ondernemingen, aanvullende kinderbijslagen worden uitbetaald om de positie der grote gezinnen te verlichten. Op het gebied van de oudedagsvoorzieningen is de laatste jaren een indrukwekkende reeks bedrijfspensioenfondsen tot stand gekomen, die naast de ondernemingspensioenfondsen en overeenkomstige voorzieningen, welke in tal van ondernemingen reeds bestonden, een belangrijke bijdrage
leveren voor een betere oude dag. Daarnaast zien wij de winstdelingsregelingen, spaarfondsen, voorzieningsfondsen als evenzovele uitingen van sociaal besef en bereidheid om mede te werken aan de verbetering der maatschappelijke verhoudingen.
Ook bij de uitvoering gaat de ontwikkeling gelukkig deze kant uit, dat een Staatsmonopolie op het onderhavige terrein steeds meer plaats maakt voor uitvoeringsorganen uit de kringen der bedrijfsgenoten.
Werd bij de ongevallenverzekering alleen de mogelijkheid geopend van risico-overdracht, thans zien wij, dat de ziekteverzekering, kinderbijslagverzekering,wachtgelden werkloosheidsverzekering bedrijfsorganen de taak der Staatsorganen geheel hebben overgenomen.
Deze ontwikkeling is een logisch gevolg van een wijziging die in onze maatschappelijke organisatie de afgelopen halve eeuw is tot stand gekomen en waarbij de betekenis der sociale organisaties, op de eerste plaats van de werknemers,doch geleidelijk aan ook van andere maatschappelijke groepen, een eigen taak in het maatschappelijk bestel gekregen heeft.
Veel is hier ten goede veranderd, nu met name de ondernemers in plaats van te weigeren de vakverenigingen te erkennen, in nieuwe maatschappelijke organen in die vakverenigingen hun partner gevonden hebben.
Vooral de ontwikkeling na 1945 resulterend in de totstandkoming van de Stichting van de Arbeid en de vakraden voor de afzonderlijke bedrijfstakken, heeft in vele opzichten tot een verblijdend beleven ener gezonde solidariteitsgedachte geleid.
Het zal de taak zijn van het bedrijfsleven deze ontwikkeling te consolideren en verder uit te bouwen door loyaal medewerking te verlenen aan de totstandkoming van publiekrechtelijke bedrijfsorganen.
In de verschillende bedrijfstakken zijn de organisatorische verhoudingen voor deze nieuwe ontwikkeling tot voldoende rijpheid gekomen. Een juiste dosering van de toe te kennen bevoegdheden zal in belangrijke mate ertoe kunnen bijdragen om bepaalde weerstanden, die er zeker nog zijn, te overwinnen.
Overigens zal men goed doen bij het beoordelen van het niet te miskennen langzaam tempo bij de verwezenlijking der P.E.O. gedachte niet uit het oog te verliezen, dat de moeilijkheden hier niet alleen bij een van de partijen, doch zowel bij werkgevers als werknemers gelegen zijn.

Niet duidelijk genoeg kan er op worden gewezen, dat het een misvatting is, indien men de sociale ontwikkeling van de eerste helft dezer eeuw aldus zou willen interpreteren alsof de tot stand gekomen verbeteringen alleen ten bate zijn gekomen van een bepaalde maatschappelijke groep. Sommigen zouden het zelfs willen voorstellen, alsof deze verbeteringen op de eerste plaats ten detrimente van andere groepen zijn tot stand gekomen.
De resultaten van hetgeen in Nederland in de eerste helft dezer eeuw op sociaal-economisch gebied is tot stand gebracht, strekken ten voordele van het geheel. Verbetering van de gezondheidszorg, verlaging der zuigelingensterfte, bestrijding van de tuberculose en van andere ziekten, zijn van het grootste belang voor alle maatschappelijke groepen.
De verbetering van het onderwijs, de bouw van nieuwe scholen,in het bijzonder ook voor het middelbaar onderwijs, de spreiding van het hoger onderwijs, zoals deze ten dele reeds tot stand kwam en door een technische hogeschool te Eindhoven verder wordt verwezenlijkt, komen aan de gehele bevolking ten goede
In dit kader moge ik slechts herinneren aan de periode, toen vooral in de provincie de meer welgestelder, die hun kinderen voortgezet onderwijs wilden geven, op het kostschoolsysteem waren aangewezen, terwijl thans vrijwel overal de gelegenheid tot het bezoeken van middelbare scholen, lycea en gymnasia bestaat.
De verkorting van de arbeidsduur is niet alleen een winstpunt geweest voor de werknemers, doch evenzeer voor de werkgevers; ook hun werktijd werd tot meer normale verhoudingen teruggebracht. Ook zij kregen meer tijd om zich te wijden aan de zorgen voor hun gezin, meer tijd voor ontwikkeling en ontspanning.
In dezelfde richting werkt de winkelsluitingswet ten behoeve van de middenstander.
Dat de verbeterde sociaal-economische verhoudingen inderdaad in hot algemeen belang hebben gewerkt, moge ook daarmede worden geïllustreerd, dat in Nederland maatschappelijke tegenstellingen, die in bepaalde landen van ons continent zo'n vruchtbare voedingsbodem blijken voor het communisme, gelukkig niet meer bestaan.
Het voor de brede massa verbeterde klimaat is een primaire voorwaarde geweest voor de industriële expansie, die het mogelijk gemaakt heeft eén overwegend deel van de bevolkingstoename, die in de eerste helft dezer eeuw meer dan vijf millioen bedroeg - een verdubbeling derhalve - in de industrie werk te doen vinden.
Dank zij deze ontwikkeling vertoont het indexcijfer van de industriële productie een belangrijke stijging, door het Centraal Bureau voor de Statistiek op 160 gesteld tegenover 100 voor het jaar 1938.

Verdere verbetering van de materiële welstand, in welke richting overigens deze productiestijging wijst, zal op de eerste plaats afhankelijk zijn van het doortrekken der zelfde ontwikkelingslijn, waarbij in verband met de ontwikkeling elders niet alleen aan het kwantitatieve aspect, maar misschien steeds meer aan het kwalitatieve aspect, aandacht zal moeten worden geschonken.
Men mag niet uit het oog verliezen, dat wij er met productiviteitsbevordering alleen niet komen.
Een verhoogde productie heeft alleen betekenis, wanneer die gepaard gaat met verruiming van afzetmogelijkheden. Ongetwijfeld kan ook verruiming van koopkracht binnenslands een verbetering van de afzetmogelijkheden betekenen, doch in verland met de aard onzer productie zal Nederland in sterke mate afhankelijk blijven van de invoer van grondstoffen en halffabrikaten, waartegenover een evenredige exportmogelijkheid van veredelde producten zal moeten staan.
Het probleem der exportbevordering dringt zich dan ook op en de vraag mag worden gesteld of niet, zoals op zoveel ander gebied door samenwerking goede resultaten zijn verkregen, ook in de export- sfeer door nauwere aaneensluiting van belanghebbenden de kansen kunnen worden vergroot.
In het kader van de afzetverruiming vragen de Benelux en de integratie-gedachte in het gehele West-Europees verband ongetwijfeld onze volle belangstelling, maar tevens medewerking met name ook in die zin, dat wij zo nodig offers zullen moeten brengen om die integratie te verwezenlijken.
Zo zouden wij ons moeten hoeden voor een bepaalde critiek op het Benelux-protocol van 24 Juli j.1. Inderdaad zijn in dit protocol bepaalde offers van Nederlandse zijde verwerkt, doch degenen, die

zich werkelijk op de hoogte stellen van de huidige Benelux-verhoudingen, zullen zich er wel van onthouden de Nederlandse Regering ten deze verwijten te maken.
De verwezenlijking der West-Europese integratie- gedachte opent belangrijke perspectieven voor ons bedrijfsleven. De vraag moet zelfs worden gesteld, of het tot stand komen der marché unique in West-Europa geen conditie sine qua non zal blijken te zijn voor verdere verhoging van het algemeen welvaartspeil.
Wanneer wij van de internationale aspecten weer terugkeren tot onze binnenlandse verhoudingen,
dan kunnen wij niet voorbijgaan aan een vraagstuk, dat de gemoederen juist de laatste weken zo in beroering heeft gebracht, namelijk het vraagstuk van de belastingen.
Dit vraagstuk is in de achter ons liggende jaren tot het kern-probleem van het sociaal- economisch gebeuren uitgegroeid en heeft zoveel raakpunten met de onderwerpen, die ons vandaag hier bezig houden, dat men zijn inleiding daartoe zou kunnen beperken.
In dit verband behoef ik slechts te wijzen op de dezer dagen gepubliceerde prae-adviezen voor de Vereniging voor de Staathuishoudkunde met als onderwerp; "De invloed van het hier te lande geldend belastingsysteem op de economische en sociale structuur van onze maatschappij en op het beleid, dat door de ondernemers in hun bedrijven wordt gevoerd".
Deze prae-adviezen, geschreven door de Heren H.J. Hofstra, Mr H.E.van Leeuwen en Prof.Dr M.J.H. Smeets, verdienen de volle belangstelling van al degenen, die zich interesseren voor het sociaal- economisch welzijn van ons land.

Millioenennota 1954 wordt berekend, nationale inkomen door de Overheid
In het prae-advies van Prof. Sraeets geeft deze
uiting aan zijn overtuiging, dat de belastingen in
de omvang, welke zij thans hebben bereikt niet langer "neutraal" zijn, d .w. z. dat zij geen of nagenoeg geen invloed zouden hebben op het economisch handelen van de individuen.
Deze klassieke opvatting is naar de mening van Prof. Smeets niet langer houdbaar. De belastingen worden in de huidige maatschappj niet meer alleen gebezigd om budgetaire redenen, doch meer in het bijzonder als instrument ter bevordering van economische en sociale doeleinden. Dit brengt op zichzelf mede, dat er grenzen moeten worden gesteld aan dit hanteren van de belastingen. Zoals Prof. Smeets opmerkt, kan meermalen worden gezegd, dat het overschrijden van deze grenzen zowel in economisch als in ethisch opzicht bedenkelijk is, b.v. indien de vrije inkomensbesteding van de burgers te sterk wordt ingeperkt en de particuliere eigendom wordt uitgehold.
In een van de Kamerstukken van 1946 treffen wij de volgende zinsnede aan in een Memorie van Toelichting op plannen tot belastingherziening;
De ondertekenaar van deze Memorie van Toelichting? Het zal U ongetwijfeld vreemd in de oren klinken wanneer ik U zeg, dat dit was Prof. lieftinck, destijds Minister van Financiën.
Nog vreemder is het, dat, nadat dit oordeel over de Vennootschapsbelasting was uitgesproken, het maximale tarief weliswaar aanvankelijk werd verlaagd, doch later weer werd opgevoerd van 35 1/35^ in 1946 tot 36^ in
1949 40 in 1950 en 5250 in 1951, terwijl thans gelukkig een bescheiden stap in een betere richting wordt gezet doordat in de Regeringsvoorstellen het maximum is teruggebracht tot 46.
De tot nu toe gevoerde belastingpolitiek - ik zeg tot nu toe gevoerde,waar ik met vreugde een kentering meen te kunnen constateren - heeft in het bijzonder voor de investeringssector der particuliere onderneming zeer bedenkelijke consequenties, met name voor de werkgelegenheid.
Voorop moge worden gesteld de erkenning, dat een politiek van bestrijding van inflatie in een periode van hoog-conjunctuur tot een hoog belastingniveau dwingt. Daarnaast is echter - mede onder invloed van Amerikaanse budgetaire opvattingen - in de na-oorlogse jaren ten aanzien van de belastingpolitiek een nieuwe gedachte geintroduceerd, namelijk om in een periode van goede conjunctuur belangrijk grotere bedragen van de contribuabelen te eisen dan voor de financiering van de zogenaamde gewone dienst noodzakelijk is.
Men stelde zich op liet standpunt, dat een belangrijk deel der uitgaven voor de buitengewone dienst, vroeger kapitaaldienst genoemd, niet meer langs de klassieke weg van leningen zou moeten worden gefinancierd, doch uit de inkomsten van de gewone dienst.
De promotors dezer gedachte,en in feite hebben zich en de opeenvolgende Regeringen, en de opeenvolgende Parlementen in de jaren na 1945 bij deze financièle politiek aangesloten, gingen daarbij uit van de

overweging, dat de beschikbare middelen veiliger waren in handen van de Staat dan van de particulier.
Men zag de Staatstaak aldus, dat bij een neergaande conjunctuur de Staat door deze weg van overheveling van inkomen en vermogen van de vrije maatschappij naar de Overheid de nodige financiële bewegingsvrijheid zou hebben om voor aanvullende werkgelegenheid te zorgen. De gevolgde weg zou de Staatsschuld met milliarden verminderen en aldus in een periode van minder gunstige conjunctuur middelen, die anders nodig zouden zijn voor rente en aflossing van de Staatsschuld, ter beschikking van de Overheid stellen om werkgelegenheid te creëren.
Een ernstig bezwaar tegen deze politiek is gelegen in het feit, dat bij een op deze wijze zo ruim toevloeien van middelen naar de Overheid de weerstand tegen de neiging het uitgavenniveau steeds verder op te voeren, wel uitermate wordt verzwakt.
Niettegenstaande de defensie-inspanning aan ons Nederlandse volk reeds bijna ondraaglijk zware lasten oplegt, waaraan in het kader van de wereld-situatie, naar ik moet aannemen, niet valt te ontkomen, zien wij in de naoorlogse jaren het budget over de gehele lijn met sprongen stijgen.
Werd voor sociale voorzieningen, emigratie, volksgezondheid en volkshuisvesting in 1952 724 millioen begroot, voor 1954 is het overeenkomstige cijfer 1010 millioen of bijna 40 hoger dan twee jaren geleden.
Voor onderwijs en cultuur kwam men in dezelfde twee jaren van 456 millioen op 561 millioen, dat is een stijging van 22.
Hoewel ook voor andere Departementen dergelijke cijfers aan te voeren zouden zijn, kies ik met opzet deze voorbeelden, omdat zij liggen in een sfeer, die ons allen uitermate sympathiek is. Maar dan toch blijft de vraag, of hier niet de uitgaven te snel worden uitgezet en

te hoog worden opgevoerd.
Heeft deze budgetaire politiek in het kader der Staatsuitgaven haar grote gevaren, niet minder erg weerspiegelen die gevaren zich in de financiële politiek der gemeenten. Was een Gemeentebestuur vroeger trots op een sluitende begroting, thans krijgt men soms de indruk, dat er een edele wedijver tussen de verschillende gemeenten gaande is om tot zo groot mogelijke tekorten op hun begrotingen te komen, tekorten, die dan nog worden vergezeld van grootse nieuwe investeringsplannen.
Ik zou over deze materie nog uitvoeriger kunnen spreken, maar ik beperk mij tot de gemaakte opmerkingen, mij overigens wel aansluitend bij bepaalde opmerkingen van de Regeringstafel bij de recente begrotingsdebatten, namelijk dat de Tweede Kamer haar vroegere rol van scherpe toezichthouder op eventuele verspilzuchtige Ministers verandert in een lichaam, dat de Regering tot steeds verdere uitgaven wil bewegen.
Zoals gezegd, zie ik tussen dit verschijnsel en de naoorlogse fiscale politiek een zeer direct verband.
Niet minder bedenkelijk echter zijn de gevolgen dezer belastingpolitiek voor de investeringsactiviteit in de particuliere sector.
De cumulatieve werking van vennootschapsbelasting, inkomstenbelasting en vermogensbelasting vormt een excessieve heffing, die, zoals de cijfers der investeringsactiviteit in de private sector uitwijzen, een ernstig gevaar voor de uitbreiding der werkgelegenheid in zich bergt.
Zonder de betekenis te willen ontkennen van de voorstellen, die thans door de Regering aan de orde zijn gesteld om op bepaalde punten tot verlichting van belastingdruk te komen, blijven nog belangrijke desiderata onvervuld.

Het gaat er hier niet om voor de groep ondernemers een herstel van een vaak niet gemotiveerde uitzonderings- positie in het algemene welvaartsheeld te bepleiten. Waar het over gaat is, dat aan de ondernemer de middelen ter beschikking moeten worden gelaten, die nodig zijn om zijn ondernemersfunctie uit te oefenen en met name de nodige investeringen in zijn bedrijf te kunnen verrichten; de onderneming bij overlijden door anderen op normale wijze te kunnen doen voortzetten, hetgeen thans door de werking van de onderscheidene belastingen, met name de successie- en de inkomstenbelasting, vaak niet mogelijk is; terwijl tenslotte in mijn gedachtengang de ondernemer ook het recht mag vindiceren van een behoorlijke op hun toekomstige taak gerichte opvoeding zijner nakomelingen.
De desastreuze gevolgen van de vennootschapsbelasting, van de inkomstenbelasting en van de fiscale waardering voor successie- en vermogensbelasting voor de familie-vennootschappen, de ruggegraat van het Nederlandse bedrijfsleven, bedreigen deze vennootschappen en gehele geslachten van ondernemers met niet minder dan ondergang.
wanneer wij ons thans af vragen, in welke richting de
sociaal-economische politiek in grote lijnen moet voeren, dan zou naar onze mening de verhoging van de welvaart enerzijds tot uitdrukking moeten komen in een verbetering van het verbruiksniveau van de consumenten en anderzijds in een toeneming der voor de werkgelegenheid nodigeninvesteringen.
Reeds hiervoor betoogden wij, dat de welvaartsverhoging op de eerste plaats afhankelijk is van de ontwikkeling der productie en omschreven wij de voorwaarden om daartoe te komen.
Wat het te voeren beleid betreft zal moeten worden vooropgesteld, dat ieder individu recht heeft op een

menswaardig bestaan, d,w,z. een zodanig levensniveau, dat hij zijn persoonlijkheid stoffelijk en geestelijk kan ontplooien.
De vraag dringt zich op, of wij door moeten gaan met het rekenen in fracties van procenten bij het becijferen van eventuele loonsverhogingen. Dat men dit bij de voorbereidingen in de studeerkamer doet, kan ik nog voor lief nemen, maar het openlijk uitdragen van dit systeem is beledigend voor de werknemer, die men openlijk nauwkeurig voor- en toerekent, wat hij precies mag hebben. Psychologisch acht ik dit een fout van de eerste orde.
Men zal ook bij de behandeling van deze vraagstukken meer betekenis moeten toekennen aan de psychologie dan aan de mathematiek, en een wijze van onderhandelen over het loonprobleem moeten aanvaarden, die meer appelleert aan het eergevoel en het zelfrespect van de werknemer.
Bij de concretisering van de welvaartspolitiek zal in het bijzonder aandacht moeten worden geschonken aan
die maatschappelijke groepen, die hetzij in de ene hetzij in de andere richting een duidelijke achterstand vertonen.
Ik zou dan op de eerste plaats de aandacht willen vragen voor de jeugd en in het bijzonder voor de 14- en 15-jarigen.
Met het voornemen om 14-jarige meisjes van bedrijfsarbeid uit te sluiten, wordt ongetwijfeld een stap gezet in de goede richting, doch wij moeten hier - en zo mogelijk op korte termijn - verder gaan en de jeugd van 14 en 15 jaar, zowel mannelijke als vrouwenlijke, van de bedrijfsarbeid uitsluiten.
Voortgezet algemeen vormend en vakonderwijs zal de jeugd rijper moeten maken voor haar plaats in het

bedrijfsleven, rijper zowel in geestelijke als in sociaal- technische zin.
Hoe langer hoe meer wint de opvatting veld, dat fabrieken en werkplaatsen voor 14- en 15-jarigen een ongewenst milieu vormen dat op die leeftijd in dat milieu waarden worden vernietigd, die niet hersteld kunnen worden.
Doch ook afgezien van het geestelijke en ideële is het voor het bedrijfsleven van het allergrootste belang, dat diegenen, die daarin worden opgenomen, een behoorlijke vorming achter de rug hebben.
In mijn gedachtengang is de hier door mij bepleite maatregel een van de meest belangrijke bijdragen voor de noodzakelijke productiviteitsbevordering en voor de kwaliteitsproductie.
Dat bovendien deze maatregel in het kader van de werkgelegenheid bijzonder grote betekenis heeft, behoef ik voor U niet uiteen te zetten.
Vanzelfsprekend zal de maat regel, waarbij de bedrijfsarbeid voor jeugdigen eerst twee jaren later kan aanvangen dan thans het geval is, met een zekere geleidelijkheid ingevoerd moeten voorden, zowel omdat rekening gehouden moet worden met de belangen van de bedrijven, die in relatief belangrijke mate jeugdigen te werk gesteld hebben, alsook omdat deze maatregel zal moeten worden gesynchroniseerd met een uitbouw van ons onderwijsapparaat en de vorming van de daarvoor nodige leerkrachten.
Wij mogen echter niet vergeten, dat speciaal op het onderhavige terrein Nederland tegenover verschillende andere landen bepaaldelijk een achterstand vertoont. Ten aanzien van de zogenaamde middengroepen kan worden vastgesteld - ook zonder dat men de situatie van vóór 1940 als uitgangspunt neemt voor de bepaling

de grote gezinnen.
van de juiste welvaartsverhoudingen tussen de verschillende maatschappelijke groepen, dat van een aanmerkelijke achterstand sprake is. De publicaties,die hierover de achter ons liggende maanden zijn verschenen, hebben op dit vraagstuk wel een bijzonder helder licht geworpen en de urgentie van verbeteringen voor deze groepen aangetoond.
Het stemt tot voldoening, dat de Regering op bepaalde punten maatregelen heeft voorgesteld, die voor de middengroepen zeker niet onbetekenend zijn; zij zijn echter nog niet voldoende, terwijl ook het particuliere bedrijfsleven zijn conclusies uit de gepubliceerde rapporten zal hebben te trekken.
Voorts zullen de grote gezinnen, vooral de gezinnen met uitsluitend niet verdienende kinderen, onze voortdurende aandacht moeten blijven vragen.
Ik wil nog eens herhalen, wat ik in het begin van deze inleiding reeds zei, dat het reeds een belangrijke stap vooruit is, dat bij de inkomensvorming gebroken is met het oud-liberale standpunt van uitsluitende beloning op grond van prestatie.
De wettelijke kinderbijslagregeling, zoals deze thans waarschijnlijk komt te luiden, betekent inderdaad voor de grote gezinnen een reële tegemoetkoming, al blijft die dan ook nog zeer ver achter bil de voorzieningen, die ten deze b.v. in België en Frankrijk bestaan.
Ook zonder de verantwoordelijkheid van het gezinshoofd voor de gezinsvorming in gevaar te brengen, kunnen aanvullende voorzieningen hier op goede gronden worden bepleit.
Ook de kinderen uit de zogenaamde grote gezinnen hebben aanspraak op een behoorlijke opvoeding en verzorging. Ook zij moeten later hun plaats in het productieproces innemen en hun bijdrage leveren voor de verzekering van de algemene welvaart.

Tenslotte vraagt de maatschappelijke positie van degenen, die hetzij door invaliditeit, hetzij door ouderdom niet meer aan het productieproces kunnen deelnemen, alsook die van weduwen en wezen, verbetering van de thans voor deze groepen geldende voorzieningen.
Naast de onmisbare wettelijke maatregelen dient hier echter ruimte te worden gelaten aan de zelfwerkzaamheid der vrije maatschappelijke krachten.
Reeds is in het overleg tussen werkgevers en werknemers vooral na 1945 op dit gebied zeer veel tot stand gebracht en ik wil deze gelegenheid niet onbenut laten om uiting te geven aan mijn op feiten gebaseerde overtuiging, dat hier nog belangrijk meer zou zijn bereikt, resp. zal kunnen worden bereikt, indien bij de herziening der wettelijke regelingen op dit gebied een einde wordt gemaakt aan de zo ongelukkige bepaling in de Noodwet Drees, dat het inkomen van de betrokkene uit anderen hoofde, b.v. uit een pensioenfonds, zij het dan met toepassing van een kleine franchise, voor de helft op de uitkering krachtens de. Noodwet wordt gekort.
Het bovenstaande resumerend stellen wij derhalve, dat alle krachten moeten worden gericht op hetzelfde doels een algemene verbetering van het welvaartsniveau in overeenstemming met en gebaseerd op de verhoging der productie en de verbetering der techniek, gecombineerd met de noodzakelijke verbetering van het geestelijk en cultureel niveau.

Een van de voornaamste voorwaarden om tot verwezenlijking van deze doelstelling te geraken, is ongetwijfeld gelegen in het steeds nauwer doen samengaan van de onderscheiden maatschappelijke groepen, het vermijden, ook in redevoeringen en pers, van tot klassestrijd- gedachten opwekkende uitdrukkingen en verwijten, het bouwen aan maatschappelijke organen, die niet het

groepsbelang, doch het gezamenlijk belang van arbeidsgemeenschap, bedrijfsgemeenschap en volksgemeenschap vooropstellen.
Ongetwijfeld zal voor de realisatie van bepaalde onderdelen van een te formuleren welvaartsprogram de medewerking van de politieke organen noodzakelijk zijn.
De geschiedenis is daar, om de juistheid van deze stelling te bewijzen.
Welk een belangrijke rol hebben figuren als Schaepman, Nolens, Aalberse, Geseling, van Wijnbergen e.a. niet gespeeld om op het gehele terrein de maatschappelijke vooruitgang, in de eerste helft dezer eeuw bereikt, te verwezenlijken.

Ik moge deze inleiding besluiten met een beroep op de katholieke maatschappelijke organisaties de taak ter hand te nemen van het formuleren van een eigentijds gemeenschappelijk welvaartsprogram, waarvoor ik in mijn betoog enige bouwstoffen hoop te hebben geleverd.

De Katholieke Volkspartij verklaart in haar verkiezingsprogram 1952 haar werkzaamheid te willen beoefenen in katholieke geest, d.w.z. in de geest van saamhorigheid tussen de mensen, die allen dezelfde oorsprong en hetzelfde einddoel hebben én die allen verlost zijn door dezelfde Zaligmaker. Diezelfde saamhorigheidsgedachte zal ook de katholieke maatschappelijke organisaties moeten bezielen.
Door de hierboven bedoelde taak in grote eensgezindheid ter hand te nemen, kunnen de maatschappelijke organisaties een belangrijke bijdrage leveren tot de zo noodzakelijke politieke eensgezindheid van het katholieke volksdeel, onmisbare voorwaarde voor de verwezenlijking in het bijzonder ook van die idealen, die wij als katholieken hebben voor te staan.